

УДК 35.088.6:35.071.6(477.54)

В. Ландсман

**УДОСКОНАЛЕННЯ ТА УНІФІКАЦІЇ ЕРГОНОМІЧНИХ УМОВ НАВЧАННЯ,
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Розкрито зміст і складові Програми вдосконалення та уніфікації ергономічних умов навчання, підвищення кваліфікації та професійної діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування Харківської області на 2012 – 2016 рр.

Ключові слова: ергономіка, ергономічні умови праці державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, компетенції, професійна діяльність, підвищення ефективності праці.

Адміністративна реформа, що здійснюється в Україні, має вирішити одне із нагальних завдань, а саме – підвищити ефективність діяльності державних інституцій. Це потребує зміни робочого середовища державних службовців, тобто приділення уваги проблемі вдосконалення ергономічних умов професійної діяльності державних службовців та умов їх навчання (підвищення кваліфікації), адже навчання в сучасному суспільстві знань є невід’ємною важливою складовою професійної діяльності. А через те, що професійна діяльність державних службовців є багато в чому типовою, доцільним видається запровадження уніфікації зазначених вище умов.

Шляхи і засоби вирішення цієї проблеми зумовлено специфікою професійної діяльності державних службовців, яка пов’язана насамперед із прийняттям і виконанням управлінських рішень та наданням управлінських послуг населенню і має у своїй основі роботу з інформацією. З огляду на це, вдосконалення ергономічних умов професійної діяльності державних службовців (а також навчання як складової цієї діяльності) має покращити доступність, операбельність, достовірність, повноту сприйняття необхідної інформації, зменшити час на її отримання, а також збільшити кількісно і якісно комунікаційні канали між різними управлінськими суб’єктами та об’єктами.

Основою планування управлінської діяльності є чітка реєстрація завдань, розробка та систематичне уточнення планів роботи, що забезпечить рівномірність виконання функцій, ефективне використання робочого часу як керівника, так і його підлеглих; ліквідацію або зменшення до мінімуму робіт, що повторюються, дублювання функцій і складання паралельних документів; чітку координацію виконання завдань і функцій, розмежування їх на першочергові та другорядні; ефективний розподіл праці державних службовців; ефективний контроль за виконанням завдань і функцій.

Одним із напрямів підвищення ефективності організації праці є її постійне вдосконалення. Його сутність полягає в тому, що для органу виконавчої влади розробляється схема взаємозв’язків структурних підрозділів із визначенням основних функцій та повноважень кожного структурного підрозділу, які повинні виконуватися під час вирішення відповідного завдання. Організація робочого місця державного службовця є важливою складовою організації праці. Раціональна організація робочих місць має на

меті створення умов для високопродуктивної праці, якісного виконання посадових обов'язків і забезпечення найкращих умов праці для державних службовців. Рівень обслуговування робочих місць державних службовців в органах виконавчої влади впливає на їх продуктивність праці. Тому своєчасна службова інформація, яка надходить до державного службовця, є одним з елементів раціональної організації його праці, оскільки це дозволяє своєчасно прийняти обґрунтовані рішення.

Аналіз розробленості проблеми забезпечення ергономічних умов праці державних службовців свідчить про відсутність цілісних досліджень як на емпіричному, так і теоретичному рівнях. У більшості з них умови праці державних службовців розглядаються не як система взаємопов'язаних елементів, а як окремі її складові (санітарно-гігієнічні, психологічні, мотиваційні, технічні, організаційні тощо).

В основу даного дослідження покладено напрацювання науковців у галузі науки державного управління, які висвітлюють деякі аспекти ергономічної складової діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, а саме роботи В. Авер'янова, М. Білінської, В. Бондар, Д. Богині, В. Воронкової, Н. Гончарук, О. Оболенського, В. Толкованова та інших.

Метою статті є розкриття змісту Програми вдосконалення та уніфікації ергономічних умов навчання, підвищення кваліфікації та професійної діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування Харківської області на 2012 – 2016 рр. (далі – Програма), що містить теоретичні та практичні здобутки із зазначеної проблематики.

За даними державного статистичного спостереження, в місцевих органах виконавчої влади Харківської області станом на 1 січня 2011 р. працювало 9011 посадовців, зокрема 3661 державний службовець та 5350 посадових осіб місцевого самоврядування. Динаміку зміни кадрового складу державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування Харківської області за останні п'ять років наведено в табл. 1 [1].

Таблиця 1

Кількість державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування місцевих органів влади Харківської області у 2005 – 2010 рр., осіб

Показник	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Кількість посадовців, усього	8770	9076	9221	9323	9189	9011
зокрема: державних службовців	3497	3509	3526	3603	3630	3661
посадових осіб місцевого самоврядування	5273	5567	5695	5720	5559	5350

Професійне навчання та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування Харківської області з 1998 р. здійснюється в Харківському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (далі – Інститут), який інтенсивно розвивається, постійно вдосконалює і розширює систему навчально-науково-методичних послуг.

За роки свого існування для центральних і місцевих органів влади в Інституті підготовлено 2974 магістра державного управління, з них 1937 осіб у 2007 – 2011 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

**Підготовка магістрів державного управління для органів влади
Харківської області в Інституті у 2007 – 2011 рр., осіб**

Кількість магістрів	Усього	У тому числі по рокам				
		2007	2008	2009	2010	2011
Усього	1937	359	377	371	436	394
зокрема для місцевих органів влади Харківської області	863	177	192	149	175	170

В Інституті підвищило свою кваліфікацію понад 32 тис. державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування регіону та їх кадрового резерву, зокрема у 2006 – 2011 рр. 14747 посадовців місцевих органів влади Харківської області та їх кадрового резерву (табл. 3).

Таблиця 3

**Підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб
місцевого самоврядування Харківської області та їх кадрового резерву
в Інституті у 2006 – 2011 рр.**

Категорія слухачів	Роки					
	2006	2007	2008	2009	2010	I півріччя 2011 р.
Державні службовці	882	709	811	1687	1278	842
Посадові особи місцевого самоврядування	619	1334	972	1153	911	547
Кадровий резерв	206	455	536	561	680	564
Разом	1707	2498	2319	3401	2869	1953

Крім того, новий етап розвитку відносин органів державної влади та органів місцевого самоврядування з органами влади інших країн, представниками міжнародних організацій зумовлює потребу в посадовцях, які володіють іноземними мовами, зокрема англійською. Особливої актуальності набуває професійно-орієнтований підхід до навчання іноземної мови державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, який передбачав би формування здатності іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення.

Для з'ясування проблем навчання, підвищення кваліфікації та професійної діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування впродовж 2000 – 2012 рр. Інститутом спільно з Харківською обласною державною адміністрацією було здійснено низку досліджень щодо вивчення професійних потреб державних службовців м. Харкова та Харківської області (щороку кількість опитаних складала понад 600 осіб). Акцент у дослідженнях робився не лише на з'ясуванні необхідних вмій, навичок і знань, а й на встановленні рівня реальних потреб, що визначають ефективність роботи державного службовця. Кожна група опитаних має власні унікальні потреби, що обумовлені як об'єктивними чинниками (цілі та завдання діяльності організації, проблеми, що стоять перед нею, соціально-економічне середовище тощо), так і

суб'єктивними (особистісні характеристики працівників, наявний рівень їх професійної підготовки, управлінський досвід тощо). Результати дослідження потреб державних службовців окреслюють межі, в яких можна визначати пріоритети професіоналізації державної служби.

Узагальнюючи результати досліджень із проблематики організації навчання та професійної діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування Харківської області, можна визначити такі основні проблеми:

- недостатній рівень упровадження інноваційних підходів до виконання державними службовцями своїх функцій;
- не завжди висока оперативність виконання завдань через проблеми комунікацій;
- недостатній рівень використання новітніх наукових досягнень у діяльності державних службовців;
- брак у багатьох державних службовців умінь та навичок із володіння сучасними інформаційними технологіями;
- незадовільна ефективність використання комп'ютерної техніки та інформаційних технологій при вирішенні поточних питань;
- нестача знань щодо оптимальної організації робочого місця державного службовця.

Усе це є різними аспектами загальної проблеми – невідповідна сучасним умовам ефективність праці державних службовців Харківської області (неналежне ергономічне забезпечення умов праці, недостатньо високий рівень знань з питань планування та організації професійної діяльності). Саме на вирішення зазначених проблем і була спрямована Програма.

Метою Програми визначено розробку організаційних заходів, спрямованих на підвищення якості професійної підготовки, підвищення кваліфікації та ефективності діяльності державних службовців/посадових осіб місцевого самоврядування, що працюють в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування Харківської області. Основними завданнями Програми стали:

- розробка моделі вдосконалення та уніфікації ергономічних умов навчання, підвищення кваліфікації та професійної діяльності державних службовців/посадових осіб місцевого самоврядування Харківської області;
- запровадження в процес підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців/посадових осіб місцевого самоврядування сучасних технологій, які б суттєво покращили ергономічну складову навчання та професійної діяльності;
- створення на базі Харківської обласної державної адміністрації Центру професійної діяльності державних службовців, здатного не лише інтегрувати навчальний процес і практику, а й сприяти запровадженню тестових методик та оцінці ефективності професійної діяльності державних службовців;
- створення на базі Харківської обласної ради Центру професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування;
- формування на території районів Харківської області мережі навчально-консультаційних пунктів (кабінетів-аудиторій), методично та технологічно інтегрованих з Центром професійної діяльності державних службовців, Центром професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування та Інститутом;
- розробка методичних рекомендацій щодо покращення ергономічної складової діяльності державних службовців/посадових осіб місцевого самоврядування Харківської

області, проведення циклів навчання, а також організація інтерактивних практикумів із проблематики професіоналізації державної служби;

– розробка та реалізація на території області заходів щодо залучення перспективної молоді на державну службу;

– створення регіональної системи інформаційно-аналітичного забезпечення професійної діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (аналітичних систем роботи із інформацією, методик ефективного прийняття державноуправлінських рішень, запровадження уніфікованих систем ефективного використання наявних ресурсів);

– запровадження постійно діючого моніторингу потреб у професійному навчанні державних службовців області;

– розробка та запровадження тестових методик оцінки якості професійної діяльності державного службовця.

Програма є комплексом взаємопов'язаних організаційних, правових, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності та задоволення потреб державних службовців у професійному навчанні на основі вдосконалення та уніфікації ергономічних умов навчання та професійної діяльності державних службовців/посадових осіб місцевого самоврядування з метою надання якісних управлінських послуг населенню органами виконавчої влади Харківської області.

Основну увагу в Програмі приділено створенню та впровадженню інтегрованих проектів, які дозволять сформуванню єдиний підхід до створення в облдержадміністрації, обласній раді, райдержадміністраціях та виконавчих комітетах міських рад Харківської області необхідних умов для професійного навчання та ефективної професійної діяльності державних службовців/посадових осіб місцевого самоврядування, що сприятиме зростанню показників соціально-економічного розвитку практично в усіх галузях народногосподарського комплексу області, покращенню державно-управлінської діяльності в усіх сферах суспільного життя.

У результаті реалізації Програми має бути створена розгалужена комунікаційна мережа за допомогою спеціального обладнання, підбраного з урахуванням ергономічних аспектів навчання, підвищення кваліфікації та професійної діяльності державних службовців/посадових осіб місцевого самоврядування на рівні Харківської області, що сприятиме запровадженню моделі вдосконалення ергономічних умов навчання та професійної діяльності. Структурно організаційні складові моделі представлено нижче:

1. Центр професіоналізації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (далі – Центр) (Харківська обласна державна адміністрація, Харківська обласна рада), який структурно складається з: *мультимедійної лекторії на 50 місць; мультимедійної лекторії на 40 місць; методичного кабінету з проблем професіоналізації діяльності державних службовців.*

Основною метою роботи Центру є запровадження в діяльність виконавчих органів державної влади та органів місцевого самоврядування Харківської області сучасних управлінських технологій, пов'язаних з удосконаленням та уніфікацією ергономічних умов професійної діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

2. Навчально-консультаційні пункти (районні державні адміністрації та виконавчі комітети міських рад міст обласного значення Харківської області): *мультимедійні лекторії* на 25 – 50 місць, інтегровані з Навчально-тренінговим центром, Центром професіоналізації діяльності державних службовців і/або Центром професіоналізації депутатів місцевих рад та посадових осіб їх виконавчих комітетів; *методичні кабінети* – кабінети на 5 робочих місць, інтегрованих із мультимедійною лекторією, Центром професіоналізації діяльності державних службовців та 5 навчально-консультаційними пунктами.

Основною метою роботи навчально-консультаційних пунктів є функціональний супровід запровадження сучасних управлінських технологій, пов'язаних із вдосконаленням та уніфікацією ергономічних умов навчання, підвищення кваліфікації та професійної діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

3. Навчально-тренінговий центр (Інститут): 4 мультимедійні лекторії на загальну кількість 280 місць; аудиторія методики оцінки та атестації державних службовців – кабінет на 10 робочих місць, інтегрованих із мультимедійною лекторією, Центром професіоналізації діяльності державних службовців та навчально-консультаційними пунктами, райдержадміністрації області; ергономічна лабораторія – здійснення дослідницької частини Програми (заміри, соціологічні дослідження, атестація тощо); інформаційно-консультативний Центр підвищення кваліфікації з проблем вдосконалення ергономічних умов навчання та професійної діяльності державних службовців – проведення лекцій, зокрема у дистанційному режимі, здійснення поточного консультування; поліграфічний центр – надання поліграфічних послуг для облдержадміністрації, обласної ради, Інституту, кабінет психологічного розвантаження.

Основною метою роботи Центру є навчання та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування Харківської області з питань запровадження сучасних технологій управлінської діяльності, сприяння формуванню вмінь та навичок з ергономіки, а також методичний супровід, координація роботи всіх структурних елементів моделі вдосконалення та уніфікації ергономічних умов навчання, підвищення кваліфікації та професійної діяльності державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування Харківської області.

Висновки

У рамках виконання Програми відповідно до її мети та завдань було передбачено виконання таких основних заходів:

– розробка ергономічних моделей центру професіоналізації державних службовців на базі Харківської обласної державної адміністрації, Центру професіоналізації депутатів місцевих рад та посадових осіб їх виконавчих комітетів Харківської обласної ради, навчально-консультаційних пунктів районних державних адміністрацій та виконавчих комітетів міських рад міст обласного значення Харківської області, навчально-тренінгового центру Інституту;

– визначення номенклатури засобів, приладів та пристроїв для ергономічного обладнання зазначених Центрів та навчально-консультаційних пунктів із метою організації та проведення навчальних занять (зокрема у форматі інтерактивних практикумів та в дистанційному режимі);

– визначення місць розташування зазначених Центрів та навчально-консультаційних пунктів відповідно у приміщеннях Харківської облдержадміністрації,

обласної ради, райдержадміністрацій, виконавчих комітетів міських рад міст обласного значення та Інституту;

– підготовка на базі розроблених ергономічних моделей зазначених Центрів та навчально-консультаційних пунктів робочих місць до проведення навчальних занять на базі електронних інтерактивних мобільних засобів та в дистанційному режимі;

– проведення тендерів щодо закупівель відповідних товарів, робіт та послуг;

– проведення навчальних семінарів для персоналу Центрів та навчально-консультаційних пунктів із метою оволодіння технологіями роботи з інтерактивними мобільними електронними засобами, зокрема і в дистанційному режимі;

– розроблення графіку дистанційного навчання та моніторингу умов і якості його проведення в облдержадміністрації, райдержадміністраціях, обласній раді, міських радах міст обласного значення, Інституті;

– організація спільних груп облдержадміністрації, обласної ради та Інституту щодо організації проведення дистанційного навчання та його моніторингу в районах і містах області;

– розробка та опанування тестової методики, адаптованої до мети програми, яка б забезпечувала моніторинг ефективності та якості підготовки державних службовців місцевих державних адміністрацій області, посадових осіб міських рад міст обласного значення в Інституті, а також їх професійної діяльності;

– розробка лекційних курсів з актуальних питань державного управління та місцевого самоврядування для посадовців місцевих державних адміністрацій, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів міських рад;

– розробка заходів щодо залучення молоді до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;

– проведення заходів із підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування за професійною програмою та програмами тематичних семінарів із застосуванням дистанційних форм навчання.

Головним інтегральним результатом виконання Програми є вдосконалення та уніфікація ергономічних умов для опанування державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування під час навчання, підвищення кваліфікації та професійної діяльності необхідних знань, умінь та навичок із метою підвищення ефективності діяльності органів влади Харківської області з надання управлінських послуг населенню.

Очікуваними результатами Програми мали стати: впровадження нових сучасних технологій управлінської діяльності; підвищення оперативності та якості прийняття управлінських рішень керівництвом органів влади; покращення інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування; підвищення якості навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; вдосконалення атестації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та оцінки їх діяльності; забезпечення оперативного отримання інформації, необхідної для якісного виконання посадовцями своїх функцій; постійне підвищення професійного рівня державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, насамперед керівної ланки; покращення якості єдиного інформаційного простору Харківської області; скорочення видатків на папір, витратні матеріали, телефонні розмови, відрядження тощо.

Література

1. Кількісний та якісний склад державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування Харківської області у 2011 році // Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://kharkivoda.gov.ua/ru/document/view/id/7385>.

V. Landsman

IMPROVEMENT AND UNIFICATION OF ERGONOMIC CONDITIONS OF TRAINING AND RETRAINING OF CIVIL SERVANTS AND LOCAL SELF-GOVERNMENT OF FICIALS AT KHARKIV REGION

Content and components of Program of improvement and unification of ergonomic conditions of training and retraining of civil servants and local self-government officials at Kharkiv region for 2012 – 2016 years are revealed.

Key words: ergonomics, ergonomic working conditions of civil servants and local self-government officials, competence, professional activities, improvement of work efficiency.